

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

11 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 11 lutego 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej A. P. i G. P.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 12 października 2022 r., VI ACa 140/21,

w sprawie z powództwa A. P. i G. P.

przeciwko Bank AG w W.

o zapłatę i ustalenie,

**uchyla zaskarżony wyrok w części, tj. w punktach: 1 a)
odnośnie uwzględnionego zarzutu zatrzymania i 2 odnośnie
oddalenia apelacji powodów dotyczącej odsetek ustawowych za
opóźnienie i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym
także o kosztach, których dotyczy postanowienie Sądu
Najwyższego z 21 czerwca 2024 r., I CSK 1404/23.**

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Jacek Grela

Dariusz Pawłyszcz

[S.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy ustalił, że nieważna jest umowa kredytu hipotecznego z 8 lutego 2008 r., zawarta 15 lutego 2008 r., pomiędzy powodami A. P. i G. P. a Bank1 S.A. Oddziałem w W. oraz oddalił powództwo główne o zapłatę.

Wyrokiem z 12 października 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił ww. wyrok częściowo, tj. zasądził od pozwanego Bank AG w W. łącznie na rzecz powodów 96 877,45 zł i 42 966,74 CHF, przy czym stwierdził, że pozwanemu przysługuje uprawnienie do zatrzymania tego świadczenia do czasu, aż powodowie nie zaofiarują zwrotu kwoty 284 000 zł, a w pozostałym zakresie oddalił obie apelacje.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 15 lutego 2008 r. pomiędzy poprzednikiem prawnym pozwanego a powodami została zawarta umowa kredytu hipotecznego, której integralną część stanowił Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez [...]. Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorców 284 000 zł, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym. Kredyt był indeksowany do waluty obcej CHF (§2 ust. 1 umowy). Jego oprocentowanie było zmienne i składała się na nie suma stopy referencyjnej LIBOR 3M CHF oraz stała marża banku w wysokości 1,20 punktu procentowego. 5 września 2013 r. strony zawarły aneks nr 1 do umowy, na mocy którego umożliwiono kredytobiorcom spłatę kredytu bezpośrednio w walucie CHF. Powodowie w okresie do 10 sierpnia 2018 r. spełnili na rzecz pozwanego świadczenia w wysokości 208 170,49 zł.

Powodowie złożyli reklamację z 23 lutego 2015 r., w której wezwali pozwanego do usunięcia z umowy klauzul niedozwolonych. Pismem z 11 lipca 2017 r., doręczonym pozwanemu tego samego dnia, powodowie wezwali go do zwrotu wszystkich świadczeń spełnionych na jego rzecz do czerwca 2017 r., tj. 96 877,45 zł i 24 850,93 CHF, w związku z nieważnością umowy kredytu.

Sąd Apelacyjny uznał, że prawidłowym było przyjęcie, iż nieważność umowy kredytu skutkowałą tym, że zarówno pozwanemu, jak i powodom przysługiwały

nawzajem roszczenia o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń (wypłata kapitału kredytu i spłata rat kredytowych), których obie strony mogły niezależnie od siebie dochodzić. W związku z tym dla możliwości uwzględnienia roszczeń powodów o zapłatę, zgłoszonych w niniejszej sprawie, nie miało znaczenia istnienie wzajemnego roszczenia banku o zwrot wypłaconych 284 000 zł, o ile nie doszło do złożenia przez niego oświadczenia o potrąceniu obu wierzytelności, a co nie nastąpiło.

W ocenie Sądu drugiej instancji powodowie mogli uzyskać w niniejszej sprawie jedynie zasądzenie należności głównej, tj. 96 877,45 zł i 42 966,74 CHF, bez żądanych odsetek za opóźnienie w ich zapłacie, gdyż termin wymagalności ich roszczeń o zwrot nienależnego świadczenia wynikającego z nieważności umowy spowodowanej abuzywnością zawartych w niej postanowień o indeksacji, nie może być wiązany z wezwaniem pozwanego do zapłaty przed procesem czy też nawet z doręczeniem mu odpisu pozwu w niniejszej sprawie. Powodowie przed wszczęciem procesu wielokrotnie kierowali do pozwanego pisma z różnymi żądaniami, jednak żadnego z nich nie można uznać za wyraz jednoznacznego ich stanowiska w przedmiocie odmowy potwierdzenia niedozwolonych postanowień umowy, zajętego po należyтым poinformowaniu o konsekwencjach abuzywności klauzuli (np. o wszystkich roszczeniach restytucyjnych związanych z całkowitą i trwałą bezskutecznością umowy). Taka wola nie wynika bowiem z treści ich pism z lat 2015 i 2016, na które powołują się. Wymagalność ich roszczeń można zatem wiązać z datą 4 czerwca 2022 r. Odsetki te nie mogą jednak być zasądzone z uwagi na wcześniejsze złożenie przez pozwanego oświadczenia o zatrzymaniu na podstawie art. 497 w zw. z art. 496 k.c. Zarzut ten należy uznać za skuteczny mimo podnoszonych przez powodów wątpliwości co do wzajemnego charakteru umowy kredytu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego ewentualne twierdzenia o przedawnieniu wierzytelności pozwanego winny być pominięte z uwagi na zasady słuszności, o których mowa w art. 117¹ § 1 k.c. Umowa kredytu była przez wiele lat wykonywana przez powodów zgodnie z jej treścią (także po wniesieniu pozwu), w szczególności do 2015 r. nigdy oni nie kwestionowali stosowanych przez pozwanego do przeliczeń kursów, jak i samej idei indeksacji kredytu. Nieważność umowy kredytu wynikająca

z posługiwania się przez bank niedozwolonymi postanowieniami umownymi, skutkująca koniecznością zwrotu konsumentowi spełnionych świadczeń, nie może zwalniać konsumenta z obowiązku przeprowadzenia wzajemnych rozliczeń, bowiem takiego rozliczenia wymagają ogólne reguły słuszności i uczciwości. Sprzeciwiałoby się tym regułom uzyskanie przez konsumenta zwrotu spełnionych świadczeń, przy jednoczesnym zachowaniu składnika majątkowego nabytego za środki z kredytu bez umożliwienia bankowi odzyskania tych środków w sytuacji, gdy opóźnienie w dochodzeniu od konsumenta zwrotu wypłaconego kapitału kredytu było uzasadnione zarówno wątpliwościami o charakterze prawnym, jak i sytuacją społeczno-polityczną.

Powyższe orzeczenie zaskarżyły skargami kasacyjnymi obie strony. Jednakże postanowieniem z 21 czerwca 2024 r., I CSK 1404/23, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania. Tymczasem w skardze kasacyjnej powodów zarzucono naruszenie prawa materialnego i przepisów postępowania, tj.:

1. art. 455 w zw. z art. 481 § 1 i art. 65 § 1 w zw. z art. 385¹ § 1 i art. 410 § 2 w zw. z art. 405 k.c. w świetle art. 4 ust. 3 akapit drugi w zw. z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej, zasady równoważności i skuteczności prawa UE, deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa z Traktatu z Lizbony z 13 grudnia 2007 r., art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 9, 90 i 91 Konstytucji i 7 ust. 1 w zw. z art. 8b ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) przez ich błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające przyjęciu, że w sporze pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą na tle klauzul abuzywnych doręczenie reklamacji, wezwania przedsądowego, a następnie pozwu przez konsumenta z wyraźnym powołaniem się przez niego na nieważność umowy i zażądaniem rozliczenia świadczeń nienależnych oraz wdanie się w spór sądowy przez profesjonalistę co do żądania konsumenta, nie prowadzi do postawienia w stan wymagalności żądanej, skonkretyzowanej kwoty wierzytelności konsumenta wywodzonej z podstawy prawnej opartej na nienależnym świadczeniu (art. 410 § 2 w zw. z art. 405 k.c.) wobec nieważności umowy kredytu oraz nie wprowadza dla konsumenta uprawnienia do odsetek ustawowych za opóźnienie;

2. art. 455 w zw. z art. 481 § 1 w zw. z art. 385¹ § 1 i art. 410 § 2 w zw. z art. 405 k.c. w świetle art. 1 art. 7, art. 10 ust. 1 i ust. 2, art. 76, art. 87 ust. 1, art. 175 ust. 1 Konstytucji polegającego na zastosowaniu niewłaściwej ich wykładni znoszącej dla konsumenta możliwości postawienia własnej wierzytelności w stan wymagalności i nabycia prawa do odsetek ustawowych za opóźnienie;

3. art. 65 § 1 w zw. z art. 455 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i niezgodne z dyrektywami zawartymi w tym przepisie dokonanie wykładni oświadczenia woli powodów zawartych w przedsądowych reklamacjach i wezwaniach kierowanych do banku, a następnie zawartych w treści pozwu w zakresie ich zgody i świadomości co do skutków nieważności umowy;

4. art. 321 § 1 k.p.c. w świetle art. 6 ust. 1 i 7 ust. 1 dyrektywy 93/13;

5. art. 117 § 1, 118, 119, 120 § 1 i 123 § 1 pkt 1 w zw. z art. 385¹ § 1 i art. 410 § 2 w zw. z art. 405 i art. 496 i art. 497 k.c. w zw. z i art. 1 art. 7, art. 10 ust. 1 i ust. 2, art. 32 § 1, art. 76, art. 87 ust. 1, art. 175 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 4 ust. 3 akapit drugi w zw. z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej zasady równoważności i skuteczności prawa UE, deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa z Traktatu z Lizbony z 13 grudnia 2007 r., art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 9, 90 i 91 ust. 1 Konstytucji, art. 7 ust. 1 w zw. z art. 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające na uwzględnieniu w ramach zarzutu zatrzymania przedawnionego roszczenia restytucyjnego banku oraz przesunięciu w drodze wykładni rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia roszczeń banku;

6. art. 117¹ § 1 i § 2 w zw. z art. 117 § 1 i art. 118 oraz w zw. z art. 496 i art. 497 i art. 5 k.c. w świetle art. 7 ust. 1 i art. 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające na nieuwzględnieniu upływu terminu przedawnienia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi w oparciu o zasady słuszności, co pozostaje w sprzeczności z celami dyrektywy 93/13 i jej założeniami;

7. art. 117¹ § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 5 ust. 4 ustawy z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw przez niewłaściwe zastosowanie art. 117¹ k.c. pomimo, że powodowie - konsumenci podnieśli wobec

banku zarzut przedawnienia roszczenia w piśmie (reklamacji) z 14 października 2016 r., co zostało objęte elementem stanu faktycznego ustalonego przez sąd, a nieuwzględnione w ramach stosowania norm prawa materialnego;

8. art. 496 i art. 497 k.c. w zw. z art. 69 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe i art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z 6 ust. 1 i 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające na uwzględnieniu prawa zatrzymania zgłoszonego przez pozwanego;

9. art. 496 i art. 497 w zw. z 481 § 1 k.c. przez całkowite zniesienie przez sąd prawa do odsetek ustawowych dla powodów, pomimo że ich nienależne świadczenie było wyższe niż świadczenie nienależne banku zawarte w zarzucie zatrzymania.

We wnioskach skarżący domagali się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego i zmiany pkt 1 a) oraz pkt 2 w części oddalającej apelację powodów i zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od kwot szczegółowo wskazanych w skardze; ewentualnie uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części, tj. w pkt 1 a) i w pkt 2 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga powodów okazała się uzasadniona.

Aktualnie spór ogniskuje się wokół dwóch podstawowych problemów, a mianowicie uwzględnionego przez Sąd *ad quem* zarzutu zatrzymania oraz w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych za opóźnienie.

Uznanie abuzywności głównych świadczeń stron, a takimi są postanowienia zawierające klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej (zob. np. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20), pociąga za sobą dalsze konsekwencje. Problemy te zostały w zdecydowanej większości rozwiązane w uchwale składu całej Izby Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w uzasadnieniu której wskazano m.in., że w praktyce zakwestionowanie przez kredytobiorcę związania niedozwolonym postanowieniem umownym jest najbardziej typowym przypadkiem, gdy można przyjąć, iż konsument odmawia potwierdzenia

niedozwolonego postanowienia. Nie należy jednak wykluczać sytuacji, gdy prawo konsumenta do potwierdzenia wygaśnie z innych przyczyn. W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, wyrażono pogląd, zgodnie z którym ze względu na pewność prawa należy przyjąć, że zgodę na związanie niedozwolonym postanowieniem konsument powinien wyrazić w rozsądnym czasie od udzielenia mu należytej informacji. Jeżeli zaś tego nie uczyni, niedozwolone postanowienie stanie się trwale bezskuteczne (nieważne). Stanowisko to może skłaniać do polemiki; nie zostało również sprecyzowane, czy i w jaki sposób druga strona może wpływać na określenie rozsądnego czasu do potwierdzenia klauzuli. Ostatecznie jednak ten kierunek rozumowania należy zaaprobować, gdyż w innym wypadku konsument, który otrzymał wypłatę kwoty kredytu na podstawie bezskutecznej umowy kredytu, mógłby trwale uniemożliwić drugiej stronie żądanie zwrotu otrzymanej kwoty, jeżeli tylko nie składałby żadnego oświadczenia w przedmiocie woli związania niedozwolonymi postanowieniami. Niemożliwe byłoby wówczas dochodzenie zapłaty rat kredytu zgodnie z umową, gdyż sąd z urzędu musiałby uwzględnić skutki abuzywności klauzul, natomiast żądanie zwrotu nienależnego świadczenia (w postaci wypłaconego kapitału) nie mogłoby zostać uwzględnione z powodu braku oświadczenia konsumenta.

W szczególnych sytuacjach możliwe jest zatem powstanie wymagalności roszczeń banku o zwrot nienależnego świadczenia mimo niepowołania się przez konsumenta na abuzywność klauzuli, co skutkuje również rozpoczęciem biegu przedawnienia z tą chwilą.

Reasumując należy uznać, że jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.

Z kolei stwierdzono także, że w orzecznictwie i doktrynie nie ulega wątpliwości, iż roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia mają charakter bezterminowy (zob. np. uchwały SN: z 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNC 1991, nr 7, poz. 93, i z 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75; wyroki SN:

z 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76; z 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 166; z 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117; z 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03; z 11 marca 2010 r., IV CSK 401/09; z 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10; z 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12; z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 760/15; z 9 lutego 2017 r., IV CSK 171/16, i z 29 września 2017 r., V CSK 642/16). W tej sytuacji termin spełnienia świadczenia wyznacza się na podstawie art. 455 k.c. Powinno ono być spełnione niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego.

Aktualnie zarówno w judykaturze Sądu Najwyższego, jak i orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dominuje stanowisko, że w tożsamyach okolicznościach, jak w niniejszej sprawie, nie ma podstaw do podniesienia zarzutu zatrzymania.

Trybunał ten uznał, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności zawartej przez instytucję bankową z konsumentem umowy kredytu hipotecznego z uwagi na nieuczciwy charakter niektórych warunków tej umowy powołanie się przez tę instytucję na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od wspomnianej instytucji ze względu na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru tych warunków, od równoczesnego zaofiarowania przez rzeczzonego konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od tej samej instytucji przez konsumenta na podstawie wspomnianej umowy, niezależnie od spłat dokonanych już w wykonaniu tej umowy (zob. postanowienie z 8 maja 2024 r., C-424/22).

Z kolei w uchwale składu siedmiu sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23 (OSNC 2025, nr 3, poz. 25) Sąd Najwyższy wskazał, że prawo zatrzymania (art. 496 k.c.) nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Nadto w najnowszym orzecznictwie uznano, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie

umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c. (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, OSNC 2025, nr 11, poz. 98).

Niewątpliwie, powyższe stanowisko miało również wpływ na zasadność skargi kasacyjnej w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie. Sąd drugiej instancji bowiem, uwzględniając zarzut zatrzymania, oddalił roszczenie o odsetki.

W zakresie zarzutów dotyczących problematyki przedawnienia należy zauważyć, że wyeliminowanie możliwości podniesienia zarzutu zatrzymania, w istocie pozbawiło podstawy do dalszej analizy w tym zakresie. Jedynie na marginesie – co jednakże nie znajdzie zastosowania w niniejszej sprawie – dodać trzeba, że zgodnie z jednym z najnowszych orzeczeń Sądu Najwyższego jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, sąd *meriti* może w wyjątkowych przypadkach, po rozważeniu interesów stron, nie uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia przysługującego bankowi przeciwko konsumentowi, jeżeli wymagają tego względy słuszności (art. 117¹ § 1 k.c.), rozważając poza przesłankami wymienionymi w art. 117¹ § 2 k.c. m.in. okoliczności procesu kształtowania się linii orzeczniczej Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie podstawy i skutków niezwiązania stron umową kredytu ze względu na abuzywność jej postanowień (zob. wyrok z 23 kwietnia 2025 r., II CSKP 1250/24, OSNC 2025, nr 12, poz. 110).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.), także o tych, o których orzeczono w postanowieniu z 21 czerwca 2024 r., I CSK 1404/23.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk Jacek Grela Dariusz Pawłyszcz

[S.J.]

[a.ł.]